

Karikatüre Dayalı Uygulamaların Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Duygusal Zekâlarına Etkisi*

İnci KOCAMAN GELİR**
Sevda KOÇ AKRAN ***

Atf için:

Kocaman Gelir, İ. ve Koç Akran, S. (2021). Karikatüre dayalı uygulamaların okul öncesi dönemdeki çocukların duygusal zekâlarına etkisi. *Journal of Qualitative Research in Education*, 26, 198-230. doi: 10.14689/enad.26.9

Öz: Bu araştırmanın temel amacı, karikatüre dayalı uygulamaların okul öncesi dönemdeki çocukların duygusal zekâlarına etkisini belirlemektir. Baskın-az baskın karma yöntemin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu, Bitlis'in Tatvan ilçesine bağlı iki anaokulu ve bu anaokullarında öğrenim gören 5 yaş grubu çocukları oluşturmaktadır. Araştırmada nicel ve nitel veri toplama araçları kullanılarak, veriler toplanmıştır. Nicel veriler için araştırmacılar tarafından hazırlanan gözlem formu; nitel veriler içinde yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada doküman analizi yoluyla çocukların yaptıkları çalışmalardan alıntılar yapılmıştır. Nicel verilerin analizi için ilk olarak normallik testi yapılmıştır. Test sonucunda veriler Mann Whitney U-Testine ve Wilcoxon işaretli Sıralar Testine tabi tutulmuştur. Testlerde deneysel uygulamanın etki büyüklüğünü tespit etmek için Cohen d değerine bakılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise betimsel ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel verilerin güvenilirliği için elde edilen veriler sayısallaştırılmış, frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda, karikatüre dayalı uygulamaların deney grubundaki çocukların duygusal zekâlarına katkı sağladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Karikatür, karikatüre dayalı öğrenme modeli, duygu, duygusal zekâ

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 13.01.2020
Düzeltilme Tarihi: 13.04.2021
Kabul Tarihi: 20.04.2021

© 2021 ANI Yayıncılık. Tüm hakları saklıdır.

* Bu çalışma birinci yazarın, ikinci yazarın danışmanlığında hazırlanmış olduğu yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Bu çalışma Siirt Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırmalar Projeleri Koordinatörlüğü (BAP) tarafından 2018- SiÜSOS-016 nolu proje ile desteklenmiştir. BAP koordinatörlüğüne desteklerinden dolayı teşekkür ederiz.

** Sorumlu Yazar: Okul Öncesi öğretmeni, Türkiye, inci_tanesi@hotmail.com

*** Siirt Üniversitesi, Türkiye, sevdakc@gmail.com

Giriş

Karikatür, bir şeylerin abartılması ve resimlere bu abartının anlam yüklenerek aktarılmasıdır. Köken olarak İtalyanca'dan türetilen karikatür, bireylerin zihinlerinde oluşan düşünceleri resim yoluyla ifade edebilmelerine olanak sağlayan çizimlerdir. Karikatürde bulunan çizgilere çeşitli anlamlar yüklenerek karakterlerin konuşturulması onun önemli özelliğidir. Karikatürde kullanılan bu çizimlerde, eleştiriden ziyade olaylar üzerinde düşündürerek yorum yaptırmak ve farkındalık kazandırmak önemlidir (Çetin, 2012; Özyılmaz Akamca, 2008). Böyle bir farkındalık insanlık tarihinin ilk yıllarına kadar dayanmaktadır. İnsanoğlu birbiriyle iletişim kurmak amacıyla manara duvarlarına çeşitli resimler çizmişlerdir. Eski tarihlerde duvarlara çizilen bu resimler, karikatür olarak nitelendirilmiş ve iletilmek istenenleri somutlaştırma görevini üstlenmiştir. Günümüzde ise; kitaplarda, dergilerde ve çizgi-romanlarda yer alan resimlerde çizgiler kullanılarak renklendirilen karikatürlerin ön plana çıktığı görülmektedir (Fındık Dönmez, 2013). Farklı şekillerde ve amaçlarda kullanılan karikatürlerin bu yönüyle eğitimde çok kullanıldığı bilinmektedir. Çünkü karikatür, çocuklarda hem soyut hem de somut düşünme becerilerini geliştirerek toplumsal yaşantıda meydana gelen sorunları anlamalarına ve bunlara çözüm üretebilmelerine yardımcı olmaktadır. Kullanılan çizgi ve renklerle, olayların daha net bir biçimde görülmesini sağlamaktadır. Çocukların olaylar arasında bağlantı kurmasına ve düşünme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Sidekli, Er, Yavaşer ve Aydın, 2014).

Çocukların bilgileri somutlaştırması, öğrenme sürecine aktif katılım göstermesi, motivasyonun artırılması amacıyla kavram karikatürünün eğitimde kullanıldığı bilinmektedir. Çünkü kavram karikatürü hem yapısı hem de olayları ele alış biçimiyle eğitimdeki amaçların gerçekleşmesine katkı sağlamaktadır (Çetin, 2012). Başka bir deyişle bu karikatürler eğitimde çocukların ders başarısını arttırmakta ve dersin eğlenceli geçmesine yardımcı olmaktadır. Dersin eğlenceli olması çocukların motivasyonunu yükseltmektedir (Erdağ, 2011). Temel amacı bilgiyi sorgulamak, eleştirmek ve bilginin yapılandırılmasını sağlamak olan kavram karikatürleri, dersin başında, ortasında ve sonunda kullanılabilir. Bu amaç doğrultusunda çocuklarda üst düzey beceriler geliştirmektedir (Karaca, Kuzu ve Çalışkan, 2020). Problem çözme, eleştirel ve yansıtıcı düşünme gibi üst düzey becerilerini kullanan çocuklar derste bilimsel süreçleri etkili bir şekilde kullanmaktadır. Böylelikle eğitim ortamında bilimsel düşünceler bu karikatürle anlamlı hale gelmektedir (Alkış Küçükaydın, 2019). Anlamlı bilgiler sayesinde çocukların ön bilgileri açığa çıkmaktadır. Eski-yeni bilgilerini kavram karikatürleriyle ilişkilendiren çocuklarda kavram yanlışları en aza inmektedir. Bütün bu yönleriyle kavram karikatürleri eğitim ortamlarında öğretmenler tarafından çok tercih edilmektedir (Baynazoğlu, 2019). Öğretmenler kavram karikatürlerini kullanarak öğrencinin öğrenme tercihini/yolunu belirlemekte, derse karşı ilgisini arttırmakta ve öğrendiği bilgileri günlük yaşamla ilişkilendirmesini sağlamaktadır. Bu sebeple okul öncesi eğitimden başlayarak her yaş ve okul düzeyinde kavram karikatürleri kullanılabilir (Atasoy, Tekbiyık ve Gülay, 2013; Çelik, 2014). Gerek okul öncesi gerekse diğer yaş gruplarında kullanılması önerilen bu karikatürlerde, öğretmen bazı noktaları göz ardı etmemelidir. Mesela öğretmen

kavram karikatürlerdeki metinleri kısa tutmalıdır. Metinlerdeki konular günlük yaşamla ilişkilendirmeli ve karakterlerin savunduğu düşünceler eşit statüde olmalıdır. Karikatürdeki bu karakterlerin ele aldığı fikirler, çocuklarda kavram yanılgılarını açıkça çıkarmalıdır (Sancar ve Koparan, 2019).

Eğitimde kavram karikatürlerin yanı sıra farklı karikatürlerde bulunmaktadır. Bunlar; amacına, biçimine, tekniğine ve kurgu-yapısına göre sınıflandırılmaktadır. Amacına göre karikatürlerde çizimler eğlenceli ve dikkat çekicidir. Aynı zamanda üzerinde düşündürücü öğeleri içermektedir. Biçimine göre karikatürler, hem yazılı hem de yazısız öğeleri içerdiği için farklı yaş gruplarında kullanılmaktadır. Okuma yazma bilen çocuklarda yazılı karikatürler, okul öncesi gibi okuma ve yazmayı bilmeyen çocuklarda ise yazısız karikatürler tercih edilmektedir. Dahası renkli karikatürler okul öncesi dönem çocuklar için tercih edilebilir örneklerdir. Çünkü okul öncesi dönemdeki çocuklar için hareketli, renkli materyaller eğlencelidir. Okul öncesi dönemdeki çocukların algılarına, duygularına ve gelişim dönemlerine hitap eden renkli karikatürler, tekniğine göre sınıflandırılan grubun içinde yer almaktadır. Tekniğine göre hazırlanan karikatürlerde, renkli ve siyah-beyaz çizimler bulunmaktadır. Son olarak, kurgu-yapısına göre karikatür sınıfı bulunmaktadır. Böyle karikatürlerde olay ve olgular sıralıdır, oluş yapısı, birbirbiriyle bağlantılıdır. Okul öncesi dönemdeki çocuklar için bu karikatürler uygun görülmemektedir. Bunun nedeni ise okul öncesi dönemdeki çocuklar, olayları tek boyutta sınıflandırmakta, olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurmak konusunda zorlanmaktadır. Aynı zamanda okul öncesi dönemdeki çocuklar; bazen dışa dönük bazen de içe dönük bireyler olabilmektedir. Somut algılarıyla elde ettiği bilgileri algılamaya, anlamlandırmaya ve zekâlarını kullanarak düşünmeye çalışmaktadır. Anlaşılacak, soru sormak ve dış dünyayı keşfetmeyi istemektedirler. Bu isteklerini duygularıyla aktarmaktadırlar. Duygu, onların iç dünyalarının dışa yansımalarını sallayan araçtır. Çocuklar bu araçla sosyal duygusal gelişimlerini etkili bir şekilde kullanmaktadır. Sosyal duygusal gelişimle çocuklar; kendini ifade etmektedir. Duygularını kontrol altına almaktadır (Sevgili Koçak, 2020). Kendisine ve başkasına güvenmeyi öğrenmektedir. Çevresiyle uyumlu çalışmakta ve etkili bir iletişim sürecine girmektedir (Kandır ve Alpan, 2008). Başka bir deyişle, okul öncesi dönemde bu gelişim çocukların yaşamında temel yapıtaşları olarak görülmektedir (Çetin, 2019). Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal duygusal gelişimlerinin önemli olduğu görüşünü dikkate alan Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2013) eğitim programında bir takım kazanımlara yer vermiştir. Bu kazanımlarla çocuklara duygularını kullanma imkânı sunulmuş ve duygusal zekâları desteklenmiştir (Ulutaş ve Macun, 2016). Bilindiği üzere, duygu, Latince *motus animae*, "bizi harekete geçiren ruh" olarak adlandırılmaktadır. Duygular akılla birleşince insanı yönlendirme özelliğine sahip olmaktadır (Baltaş, 2005). İnsanda oluşan hislerin vücutta belli değişimlere yol açmasıdır (Avcı, 2017). Başka bir deyişle duygu, algılananların zihinde kavramsallaştırılmasına ve deneyim olarak yaşanabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu olanağın bir beceri olarak birey tarafından kullanılması ise duygusal zekâ ile gerçekleşmektedir. Duygusal zekâ, duyguları kesin bir şekilde algılamayı ve duyguları kullanabilme becerisini kapsamaktadır.

1990 yılların ortasında Goleman'ın (1995) çalışmalarıyla bilim dünyasında önemli bir yer edinen duygusal zeka (EI), bireyin duygularının farkında olması, kendini kontrol edebilmesi ve empati becerisini kullanmasıdır (Dağ ve Sarı, 2019). Goleman duygusal zekâyı, duyguları kontrol edebilme ve başkalarının duygularını anlayabilme yeteneği olarak tanımlamıştır (Çetinkaya, 2017). Mayer ve Salovey, duygusal zekâyı insanın hem kendi duygu/düşüncelerini hem de diğer insanların duygu/düşüncelerini anlayabilmesi ve bunları kullanabilmesi yeteneği olarak ifade etmektedir. Cooper ve Sawaf'a (2000) göre duygusal zekâ, insan farkındalığının etkili kullanımı, duyguların insan zihni tarafından anlamlandırılması gücüdür. Köprülü, Turhan ve Helvacı'ya (2018) göre duygusal zekâ, bireyin duyguları fark etmesi, bu duygularını yönetebilmesi becerisidir. Bu beceri sayesinde çocuklar başka bireylerle iyi bir iletişim kurmakta, sosyalleşmekte, farklı zekâ türlerini kullanmakta, öğrenme stilini keşfetmekte ve karikatür uygulamaları gibi etkinliklerde bilişsel, duyuşsal birçok farkındalığını etkili bir şekilde kullanmaktadır.

Duygusal zekânın insan yaşamında birçok değişkeni etkiledini görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde son yıllarda duygusal zekânın farklı değişkenler ile ele alınarak incelendiği görülmüştür. Koçak ve İçmenoğlu (2012) duygusal zekâ ile yaratıcılık kavramlarını ilişkilendirmiş, Ulutaş ve Macun (2016) okul öncesi dönem çocuklarının duygusal zekâsını desteklemede öğretmenin rolünü araştırmıştır. Yapılan diğer araştırmaların; okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekâ ve iletişim becerileri arasındaki ilişkisi (Pınarcık, Salı, Altındış, 2016), ilkökul öğrencilerinin duygusal zekâ, atılgan, saldırgan ve çekingen davranışları (Altunbaş ve Özabacı, 2019), okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin duygusal zekâ düzeyleri ile çocuklarının akran zorbalığı düzeyi arasındaki ilişkisi (Pektane Gülmez, Gültekin ve Akduman Gündüz, 2019), karikatür ve argümantasyon düzeyleri (Baynazoğlu, 2019) ve Fen bilimleri dersinde kavram karikatürleri (Karakuş, 2019) konusunda yapıldığı görülmektedir. Fakat karikatür uygulamaları, okul öncesi ve duygusal zekâ gibi değişkenlerin birlikte ele alındığı bir çalışma bulunmamaktadır. Bu yönüyle çalışmanın başta alanyazına, sonra eğitim programının uygulayıcıları olan okul öncesi öğretmenlere önemli bilgiler/dönütler sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, karikatüre dayalı uygulamaların okul öncesi dönem çocuklarının duygusal zekâlarına etkisini belirlemektir. Bu temel amaç çerçevesinde, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Deney grubunun ön test-son test, duygusal zekâlarına ilişkin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Kontrol grubunun ön test- son test, duygusal zekâlarına ilişkin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- Deney ve kontrol gruplarının, son test duygusal zekâlarına ilişkin puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

- Karikatüre dayalı uygulamaların okul öncesi dönem çocuklarının duygusal zekâlarına ve iletişim becerilerine katkısı nedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada nicel ve nitel araştırma desenlerinin birlikte ele alındığı baskın-az baskın karma yöntem kullanılmıştır. Tashakkori ve Teddlie (1998) karma yöntemi veri toplama teknikleri ve analizleri olarak tanımlamaktadır. Karma yöntem bir çalışmanın araştırma metotlarına yönelik nitel ve nicel yöntemleri birlikte içermektedir.

Şekil 1.

Araştırma Deseni

Araştırmada, karikatüre dayalı uygulamaların, çocukların duygusal zekâlarına etkisini incelemek amacıyla, baskın-az baskın karma yöntem deseni tercih edilmiş ve bu amaçla da hem nitel hem de nicel veri toplama araçları birlikte kullanılmıştır. Araştırmada 1., 2. ve 3. alt problemlerde hazırlanan formların analizinde nicel yöntem, 4. alt problemin analizinde ise nitel yöntem tercih edilmiştir. Bu amaçla, karikatür uygulamalarının çocukların duygusal zekâlarına etkisinin hangi yönde olduğunu belirlemede, yarı deneysel eşleştirilmiş ön test-son test kontrol gruplu desen kullanılmıştır. Ayrıca deney grubundaki çocukların uygulamalar ile ilgili belirttikleri görüşler ve araştırmacının uygulama sürecinde yaptığı gözlem sonuçları vaka incelemesi kapsamında ele alınarak daha az baskın bir boyut olarak incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Bitlis'in Tatvan ilçe merkezindeki iki anaokulunda öğrenim gören 5 yaş grubu çocuklar araştırmanın çalışma grubu kapsamına alınmıştır. Çalışma grubunda araştırmanın nicel boyutunda, 1., 2.ve 3. alt problemlere cevap bulmak amacıyla, 20'si deney, 20'si de kontrol grubunda olmak üzere toplam 40 çocuk bulunmaktadır. Belirtilen okullarda toplamda on dört şube bulunmaktadır. Bu on dört şubeden iki şube araştırmaya alınmıştır. Birinci anaokulunda bulunan bir şube deney grubu, ikinci anaokulunda

bulunan bir şube ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmada çalışma grubu için olasılığa dayalı örneklem türlerinden “seçkisiz örnekleme yöntemi” kullanılmıştır. Seçkisiz örneklemede her bireyin seçilme ihtimali aynıdır ve herhangi bir bireyin seçilmesi diğer bireyi etkilememektedir. Örneklemenin yapılabilmesi için evrenin özelliklerinin çok iyi bir şekilde bilinmesi ve detaylı olarak incelenmeye imkân verecek yapıda olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2018).

Tablo 1.

Araştırmaya Katılan Çocukların Grup ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Grup	Cinsiyet				
	Kız		Erkek		
	n	f	%	f	%
Deney Grubu	20	9	45	11	55
Kontrol Grubu	20	12	60	8	40
TOPLAM	40	21	52,50	19	47,50

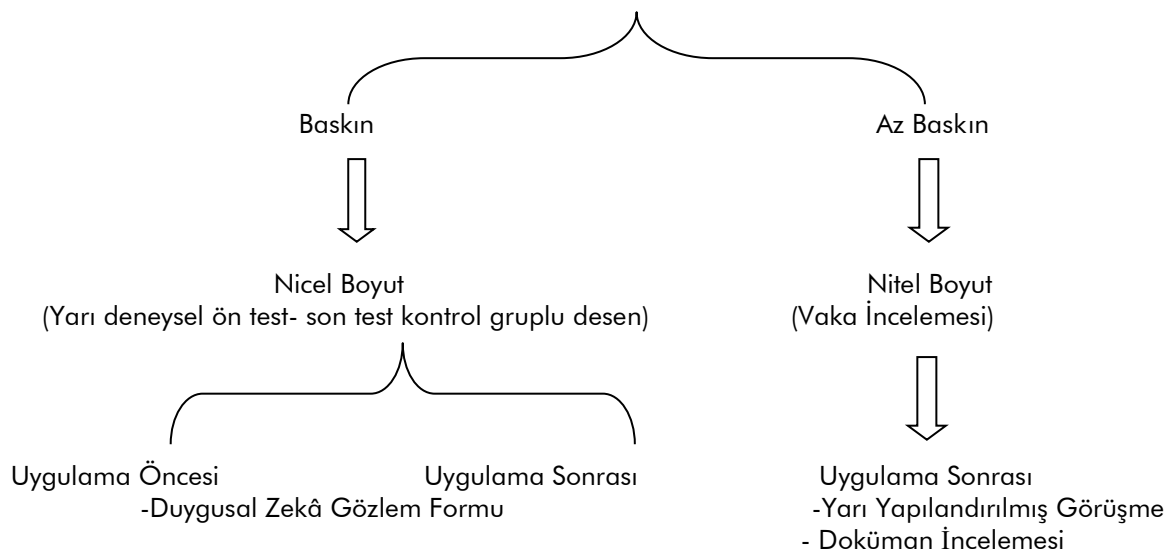
Tablo 1’de görüldüğü üzere, deney grubundan 20, kontrol grubundan 20 olmak üzere toplam 40 çocuk araştırmaya katılmıştır. Deney grubundaki çocukların 9’u (% 45) kız; 11’i (% 55) erkektir. Kontrol grubundaki çocukların ise, 12’si (% 60) kız; 8’i (% 40) erkektir.

Verileri Toplama Araçları

Araştırmada, nicel ve nitel veri toplama araçları kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmanın nicel ve nitel boyutunda kullanılan veri toplama araçları şunlardır:

Şekil 2.

Araştırma Deseninde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Şekil 2’de görüldüğü üzere, nicel boyutta 1., 2. ve 3. alt problemlere yanıt aranırken, uygulama öncesi ve sonrasında araştırmacılar tarafından geliştirilen “Duygusal Zekâ Gözlem Formu” kullanılmıştır. 4. alt problem içinde uygulama sonrasında araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formundan ve doküman incelemesi yoluyla nitel veriler elde edilmiştir.

Duygusal zekâ gözlem formu

Araştırmanın nicel boyutunda kullanılan veri toplama araçlarından biri gözlem formudur. Gözlem, içinde bulunulan ortamın incelenerek ve bütün duyuların kullanılmasını gerektiren ve bazı zamanlarda sınırlandırma yapılmadan notların alındığı ve kaydedildiği bir süreçtir. Gözlem yapılırken, ortamda bulunan katılımcılar hakkında not alınması gerekmektedir. Çünkü katılımcıların gözlem esnasında hal ve hareketleri, kullandıkları jest ve mimiklerin hepsi araştırmacı için büyük bir kaynak niteliğindedir (Glesne, 2011). Gözlem yapılırken, katılımcılar hakkında not almaya dikkat etme ve not edilenlerin kaybını önleme oldukça önemlidir (Creswell, 2013). Gözlem esnasında belli bir formun kullanılması gözlemlenen olayla ilgili olarak toplanan verilerin geçerliliğinin ve güvenilirliğinin de yüksek olmasına etki etmektedir (Büyüköztürk, 2018).

Araştırmada geliştirilen 22 maddelik “Duygusal Zekâ Gözlem Formu’nun uygulanması için öncelikle alan yazın taranmış ve duygusal zekâ ile ilgili ölçekler, anketler ve formlar incelenmiştir. Alan yazın incelendikten sonra, okul öncesi dönem çocuklarının yaş düzeyleri dikkate alınarak, onların duygusal zekâlarını gözlemlemeye yardımcı olacak maddeler yazılmıştır. Maddeler yazılırken, okul öncesi eğitim programında yer alan bilişsel gelişim alanı, sosyo- duygusal gelişim alanı ve öz bakım becerileri gelişim alanındaki kazanımlar dikkate alınmıştır. Oluşturulan gözlem formu 15 çocukla ön deneme yapılarak uygulanmış ve daha sonra maddelerin kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla uzman görüşlerine (okul öncesi anabilim dalı öğretim üyesi 1, eğitim programları öğretim üyesi 1, okul öncesi öğretmenleri 13) başvurulmuştur. Uzman görüşlerinden elde edilen dönütlere göre gerekli düzeltmeler yapılarak form geliştirilmiştir. Duygusal zekâ gözlem formu 2017/2018 eğitim-öğretim yılının Nisan ve Mayıs aylarında 8 haftalık uygulama sonucunda Tatvan’daki iki anaokulunda toplamda 40 çocuk ile uygulanmıştır. Gözlem formundaki derecelendirmelere puanlar verilerek sayısallaştırılmış ve daha sonra bu veriler bilgisayar ortamına aktarılarak analiz edilmiştir.

Duygusal Zekâ Gözlem Formu’nda; okul öncesi dönem çocukların duygularının farkında olması duygularla başa çıkabilmesi, kendini motive etmesi, başkalarının duygularını fark etmesi ve ilişkileri yürütebilmesi gibi davranışları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada gözlemler yapılırken, deneysel işlemin yapıldığı ders saatlerini kapsayacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Yapılan ders gözlemleri gözlem notları şeklinde gözlem formuna kaydedilmiştir. Gözlem ortamının süreç içerisinde değişmemesi sebebiyle ilk gözlem formunda gözlem ortamının betimlenmesi yapılmıştır. Diğer gözlemlerde ise ortamdaki değişiklikler sadece forma kaydedilmiştir. Formada

kaydetme işlemi yapılırken, araştırmacılar çocukların belirtilen davranışları yapıp yapmadığı konusunda üçlü derecelendirmeyi kullanmıştır. Derecelendirme işleminden sonra araştırmada gözlem sonuçlarının geçerlik ve güvenilirliğine katkı sağlamak için, gözlemcilerin notları bulgular başlığı altında aynen aktarılmıştır. Verilerin analizinde de araştırmacıların bulguları gözlem kayıtlarından alıntılar yapılarak desteklenmiştir. Güvenirliği sağlamak amacıyla yapılan bu işlemde üçgenleme tekniği tercih edilmiştir. Çünkü üçgenleme tekniği hem gözlem formundaki verileri desteklemek hem de veri çeşitliliğini sağlamak amacıyla kullanılmaktadır (Başkale, 2016). Bu araştırmada görüşme ve doküman incelemesinden elde edilen verilerle gözlem formundaki veriler desteklenmiştir.

Araştırmada Duygusal Zekâ Gözlem Formu hem deney hem de kontrol grubuna uygulanmış ve sekiz haftalık sürecin ilk-üç haftasından sonra çocukların duygusal zekâlarını kullanmalarına yönelik davranışları gözlemlenmeye çalışılmıştır. Yapılan gözlemlerde Karasar'ın (2005) belirttiği "anlamlılık" ve "gözlenebilirlik" özellikleri dikkate alınmıştır.

Yarı-yapılandırılmış görüşme formu

Araştırmada 20 katılımcının, karikatüre dayalı uygulamalara yönelik görüşlerini almak için araştırmacılar tarafından geliştirilen "Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu" kullanılmıştır. Görüşme formunda, görüşmeyi yapan kişi ile ilgili bilgiler, görüşmenin ne amaçla yapıldığı ve görüşmenin kiminle yapılacağı ve görüşme kaydının nasıl yapılacağı belirtilmiştir. Görüşmeyi uygulamadan önce görüşmede hangi sorular sorulacağı belirlenmiştir.

Görüşme formunun uygulanması aramasında, bazı noktalar dikkate alınmıştır. Görüşme formunda sorular yazılırken; anlaşılır, dikkat toparlayıcı ve farklı düşünceleri ortaya koyucu sorular olmasına dikkat edilmiştir. Bütün bu süreçler yapıldıktan sonra, gönüllük esası doğrultusunda 20 çocukla görüşmeler yapılmıştır.

Görüşmeler, okul idaresi tarafından belirlenen bir ortamda ve diğer sınıfları rahatsız etmeyecek şekilde planlanmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce her çocuğa görüşmeye katılma ya da katılmama durumu sorulmuş ve bütün uygulama yapılan bütün çocukların görüşmeye katıldıkları görülmüştür (Creswell, 2013). Çocuklar ile yapılan görüşmeler araştırmacı tarafından not edilmiştir. Görüşme sorularının hazırlanmasında Büyüköztürk'ün (2018: 162) üç kriteri dikkate alınmıştır. Görüşme sorularının araştırmanın amacıyla ilgili olmasına, araştırmaya uygun olan katılımcıların seçimine ve katılımcıların görüşme sorularını cevaplamada zorlanmayacak şekilde düzenlenmesine dikkat edilmiştir. Yapılan görüşmeler her bir çocuk için yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Doküman analizi

Doküman analizi, araştırmaların geçerliliğini artırmak amacıyla yazılı ve sözlü materyallerin incelenerek araştırmalara dâhil edilmesidir. Dokümanlar sadece yazılı kaynakların yanı sıra resim, video veya fotoğraflardan da oluşmaktadır. Doküman analizinin araştırmalarda kullanılmasıyla araştırmaların geçerliği ve güvenilirliği artmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Uygulamalar esnasında deney grubundaki çocukların yapmış olduğu etkinliklerin fotoğrafları çekilmiş ve fotoğraflar diğer verilerle birlikte incelenmiştir. Böylelikle veriler birlikte kullanılarak araştırmanın geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Doküman analizi ile elde edilen veriler yardımıyla araştırmanın amacına ulaşmasına yardımcı olunmaktadır (Aydoğdu, Karamustafaoğlu ve Bülbül, 2017). Bu araştırmada, araştırmacılar tarafından deney grubundaki çocukların karikatüre dayalı olarak yaptıkları etkinliklerin fotoğrafları, etkinlikler sırasında çekilmiş olan fotoğraflar ve uygulama sırasında araştırmacının aldığı gözlemlere yönelik notlarla birlikte incelenerek değerlendirilmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Nicel verilerin analizi ve yorumlanması

Deney ve kontrol gruplarında ön test ve son test olarak uygulanan “Duygusal Zekâ Gözlem Formu” ndan elde edilen veriler bilgisayar paket programında değerlendirilmiştir. Duygusal zekâ ile ilgili hazırlanan gözlem formunda grup büyüklüğü 50’den küçük olduğu görülmüş ve bu sebeple analizlerde Shapiro-Wilks değeri dikkate alınmıştır. Yazıcıoğlu ve Erdoğan’ın (2004) belirttiği gibi eğer örneklem sayısı 50’den küçük ise normal dağılıma uygunluğunu test etmek için Shapiro-Wilks testi kullanılmaktadır. Araştırmada verilerin normallik test incelemeleri sonucu dağılımların 0.05’ten küçük olduğu tespit edilmiştir. Bunun sonucunda, deney ve kontrol grubunun kendi içindeki ön test - son test puanlarını karşılaştırmak için Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi, deney ve kontrol grubundaki çocukların puanlarını karşılaştırmak için Mann Whitney U-Testi kullanılmıştır. Bunun yanı sıra araştırmanın çalışma grubunda yer alan deneysel uygulamanın etki büyüklüğünü tespit etmek için Cohen d değerine bakılmıştır. Araştırmada uygulama öncesinde ve uygulama sonrasında çocukların duygusal zekâ düzeyleri arasındaki farkın gruplar üzerindeki etki büyüklüğü geniş aralıkta bulunmuştur.

Nitel verilerin analizi ve yorumlanması

Nitel verilerin güvenilirliği için elde edilen veriler sayısallaştırılmış, frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen veriler içinde betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır. Bu araştırmada görüşme formundan elde edilen veriler, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan Miles ve Huberman modelindeki aşamalar dikkate alınarak düzenlenmiştir. Bu model üç aşamadan oluşmaktadır.

Bunlar; verilerin azaltılması, verilerin sunulması ve sonuçların biçimlendirilmesidir. Veriler arasında birbiri ile ilişkili olanlar birlikte değerlendirilmiştir.

Araştırmanın nitel veri analizinde, çocuklarla yapılan görüşmelerden doğrudan ve dolaylı alıntılar yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler betimlenmiş ve verilere uygun temalar oluşturulmuştur. Belirlenen temaların güvenilirliğini sağlamak için uzman görüşüne başvurulmuştur. Betimlemeler doğrultusunda betimsel analizle veriler okunarak düzenlenmiştir. Belirlenen temalar doğrultusunda frekans ve yüzdeler hesaplanarak tablolastırılmıştır. Nitel verilerin sayılaştırılmasında amaç, verilerin güvenilirliğini arttırmaktır. Araştırmanın geçerliliği için verilerden elde edilen sonuçların gerçeği temsil edebilme ölçütü olarak değerlendirilen “inandırıcılık” ve sonuçların ayrıntılarıyla birlikte betimlenmesine yardımcı olan dış geçerliliğin ölçütü “aktarılabirlik” özelliği kullanılmıştır.

Metin içerisinde doğrudan alıntı yapıldığında bağlantıyı kolaylaştırmak amacıyla yapılan atıflar köşeli parantez içinde (örn) kısaltması ile verilmiştir.

Kısaltmanın hemen yanında ise alıntı sayısı verilmiştir [örn.12]. Alıntı yapılırken, katılımcılara çeşitli kodlar (Ç₁, Ç₂, Ç₃, Ç₄, Ç₅, Ç₆, Ç₇, Ç₈, Ç₉...) verilmiştir.

[12] Çünkü hem çikolata yiyor hem de ağlıyor. (Ç₃₇)

Bulgular

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada, “Deney grubunun ön test-son test duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilen birinci alt problemle ilgili nicel verilerden elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Deney grubunun ön test- son test “Duygusal Zekâ Gözlem Formu” ndan aldıkları puanlarının ortalaması Tablo 2’ de yer almaktadır.

Tablo 2.

Deney Grubunun Ön Test- Son Test Duygusal Zekâlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son Test –Ön Test	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıralar	1 ^a	6,00	6,00	-3, 584	.00*
Pozitif Sıralar	18 ^b	10,22	184,00		
Fark olmayan	1 ^c				
TOPLAM	20				

* p≤0.05

Tablo 2’de görüldüğü üzere deney grubu ön test-son test duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$z = -3.584, p = 0.00 \leq 0.00$]. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamı incelendiğinde bu farkın pozitif sıralar yani son test lehine olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, karikatür uygulamalarının çocukların duygularını rahatça ifade etmelerine, arkadaşlarıyla empati kurmalarına, öğrendiklerini bilişsel yapılarında sorgulamalarına katkı sağladığı söylenebilir.

Karikatüre dayalı uygulamaların, çocukların duygusal zekâlarını etkilediği çocukların çizdikleri resimlerle de desteklenmektedir.

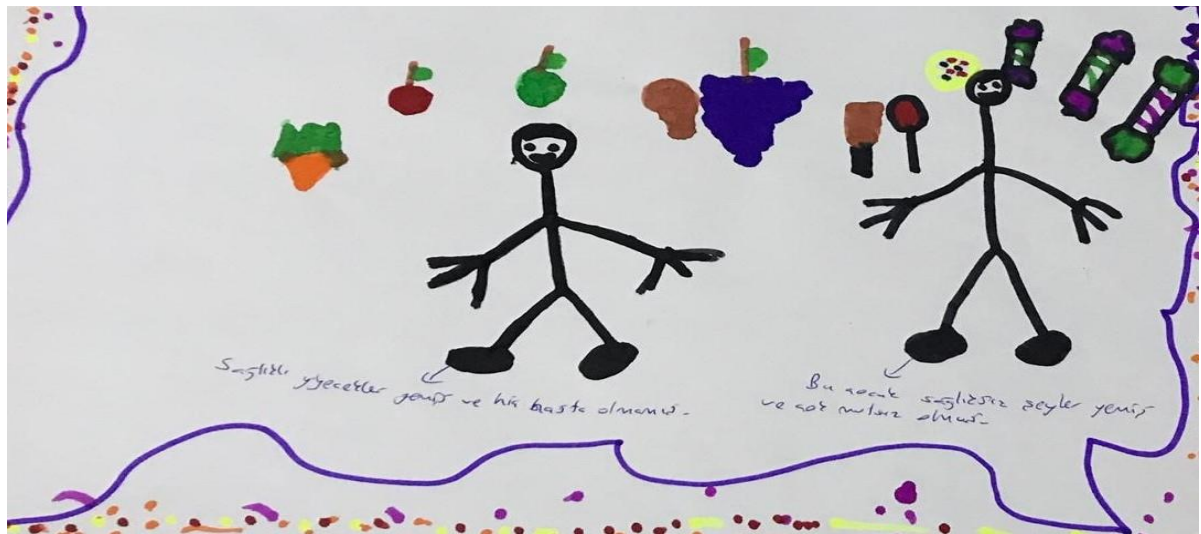
Resim 1.

Ç1 Kodlu Çocuğun Sağlıklı Yiyecekler İle İlgili Çizdiği Karikatür

Resim 2.

Ç2 Kodlu Çocuğun Sağlıklı ve Sağlıksız Yiyecekler İle İlgili Çizmiş Olduğu Karikatür

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada, “Kontrol grubunun ön test-son test duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilen ikinci alt problemle ilgili nicel verilerden elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Kontrol grubunun ön test- son test “Duygusal Zekâ Gözlem Formu” ndan aldıkları puanlarının ortalaması Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3.

Kontrol Grubunun Ön Test- Son Test Duygusal Zekâlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Son Test –Ön Test	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıralar	0 ^a	,00	,00	- 3. 826	.00*
Pozitif Sıralar	19 ^b	10,00	190,00		
Fark olmayan	1 ^c				
TOPLAM	20				

* $p \leq 0.05$

Tablo 3’de görüldüğü üzere kontrol grubu ön test-son test duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır [$z = -3.826$, $p = 0.00 \leq 0.00$]. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamı incelendiğinde, bu farkın pozitif sıralar yani son test lehine olduğu görülmektedir. Buradan hareketle, mevcut okul öncesi eğitim programına dayalı öğretimin çocukların duygusal zekâlarını anlamlı bir şekilde artırdığı söylenebilir. Bunun nedeni gelişimin bütüncül olduğunun esas alınması nedeniyle bir etkinlikte ele alınan kavram ve kazanımın aynı zamanda diğer gelişim alanlarındaki kazanımlarla da bağlantılı olmasıdır.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada, “Deney ve kontrol gruplarının son test duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklinde ifade edilen üçüncü alt problemle ilgili nicel verilerden elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Deney ve kontrol gruplarının son test “Duygusal Zekâ Formu” ndan aldıkları puanlarının ortalaması Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4.

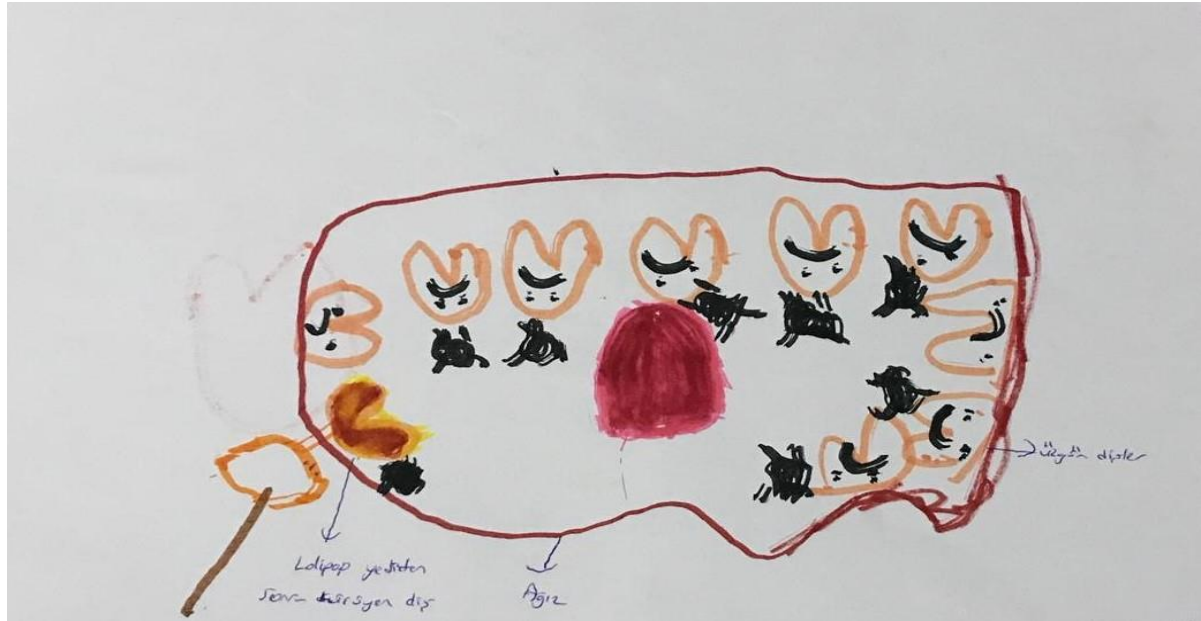
Deney ve Kontrol Gruplarının Son Test Duygusal Zekâlarına İlişkin Mannwhitney U Testi Sonuçları

Gruplar	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p	Cohen d
Deney	20	27,60	552,00	58,000	.00	*1,59 (Geniş)
Kontrol	20	13,40	268,00			

Tablo 4’de görüldüğü üzere deney ve kontrol gruplarının son test duygusal zekâ puan ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmaktadır [$U = 58,000$ $p \leq 0.00$]. Sıra ortalamaları incelendiğinde deney grubundaki çocukların duygusal zekâlarına ilişkin ortalamaların (27,60), kontrol grubu çocuklarından (13,40) yüksek olduğu görülmektedir. Etki büyüklüğü değerlendirildiğinde ise karikatüre dayalı uygulamaların duygusal zekâ düzeyleri arasındaki farkın gruplar üzerindeki etki büyüklüğü (1,59) geniş etki aralığında bulunmuştur. Buradan hareketle, karikatüre dayalı uygulamalara yönelik yapılan çalışmaların mevcut okul öncesi eğitim programına göre yapılan çalışmalardan daha etkili olduğu söylenebilir. Başka bir deyişle, karikatüre dayalı uygulamalar ile çocuklar kendi duygu ve düşüncelerini resim yoluyla daha rahat ifade edebilmektedir. Bu bulguyu desteklemek amacıyla Ç₁₄, Ç₁₆ ve Ç₁₉ kodlu öğrencilerin resimlerinden alıntılar yapılmıştır.

Resim 3.

Ç₁₄ Kodlu Çocuğun Sağlıksız Beslenmenin Yol Açtığı Çürük Dişleri Çizdiği Karikatür

Resim 4.

Ç16 Kodlu Çocuğun Sağlıklı Ve Sağlıksız Beslenen Dişlerin Yapısını Çizdiği Karikatür

Resim 5.

Ç19 Kodlu Çocuğun Sağlıksız Beslenme Sonucunda Yaşanılanları Çizdiği Karikatür

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada karikatüre dayalı uygulamaların okul öncesi dönem çocuklarının; "Duygusal zekâlarına ve iletişim becerilerine katkısı nedir?" şeklinde ifade edilen dördüncü alt problemle ilgili nitel verilerden elde edilen bulgular ve yorumları aşağıda verilmiştir. Görüşme yapılan toplam 20 öğrencinin yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara verdikleri cevapların betimsel analiz sonuçlarında ulaşılan

temalar Tablo 5’ de gösterilmiştir. Yapılan betimlemelerin içerik analizine tabi tutularak derinlemesine incelenmesi sonucunda ulaşılan alt kategoriler ve temalara ait bulgular metin içerisinde sunulmuştur.

Tablo 5.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Göre Karikatüre Dayalı Uygulamaların Etkilerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Sorular	Tema	Kodlama	
		f	%
Etkinliklerde en çok hangi karikatür dikkatini çekti?	Yazısız karikatür	12	60
	Bilgi içerikli karikatür	3	15
	Renkli karikatür	3	15
	Siyah-beyaz karikatür	2	10
	TOPLAM	20	100
Gösterilen karikatürlerden neler anladın?	Sağlıklı ve sağlıksız beslenme	14	70
	Problem çözme	6	30
	TOPLAM	20	100
Hangi karikatürleri anlatmak istersin?	Eğlenceli karikatür	16	80
	Yoruma dayalı karikatür	4	20
	TOPLAM	20	100

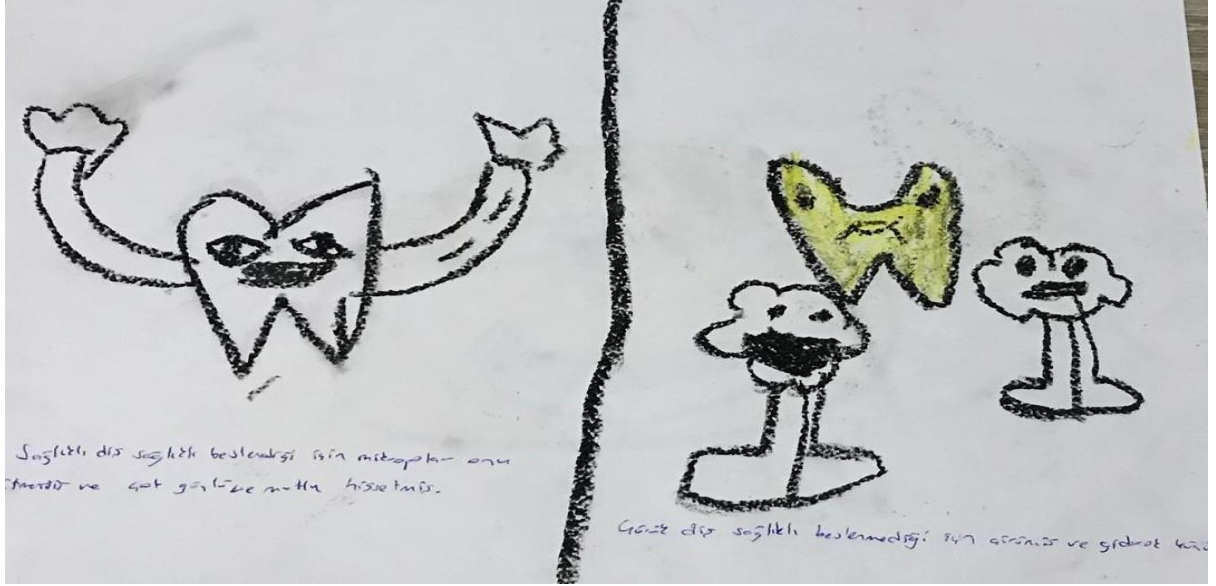
Tablo 5’de görüldüğü üzere 20 katılımcıyla yapılan görüşmelerin betimsel analiz sonuçları bulunmaktadır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda en çok dikkat çeken karikatürler “yazısız”, “bilgi içerikli”, “renkli” ve “siyah-beyaz” şeklinde dört temada toplanmıştır. Bu temalar arasında ise en fazla vurgu yapılan yazısız karikatürdür. Yazısız karikatür teması [resimlerde görsel imgelerin yer aldığı karikatürler (f=10) ve bol resimlerin olduğu (f=2) karikatürler] şeklinde alt temalardan oluşmaktadır.

Bilgi içerikli karikatür teması [resimlerde duygularla ilgili bilgilerin yer aldığı (f=3)]; renkli karikatür teması [renkli resimlerde kullanılan renklerin dikkat çekici olduğu (f=3)] ve siyah-beyaz karikatür teması [resimlerin birbiriyle bağlantılı olduğu (f=1) ve değişikliği gösterdiği (f=1)] şeklinde alt temalardan oluşmaktadır. Buradan hareketle, çocukların karikatüre dayalı uygulamalarda görsel imgelerin yer aldığı [örn.1-2-3-4-5-6-7-8-9] karikatürlerin daha çok dikkatlerini çektiği söylenebilir.

[1]Çünkü çok sağlıklı şeyler yemiş, kasları çıkmış. (Ç4)

Resim 6.

Ç4 Kodlu Çocuğun Sütün Diş Ve Kaslar İçin Faydalı Olduğunu Çizdiği Karikatür

[2] ve elinde süt kutusu taşıyan diş. Çünkü çok güzel olmuşlar. (Ç₆)

[3] Elinde süt kutusu olan diş. dişleri ve kasları güçlendiriyor. (Ç₇)

Resim 7.

Ç7 Kodlu Çocuğun Meyve Ve Sebzelerin Dişleri Güçlendirdiğini Çizdiği Karikatür

[4] Çünkü çok güzel. (Ç₉)

[5] güçlenmiş ve kasları var. (Ç₁₀)

Resim 8.

Ç10 Kodlu Çocuğun Sütün Faydasını Çizdiği Karikatür

[6] Elinde süt kutusu olan diş. dişlerimiz için çok faydalı. (Ç₁₁)

Resim 9.

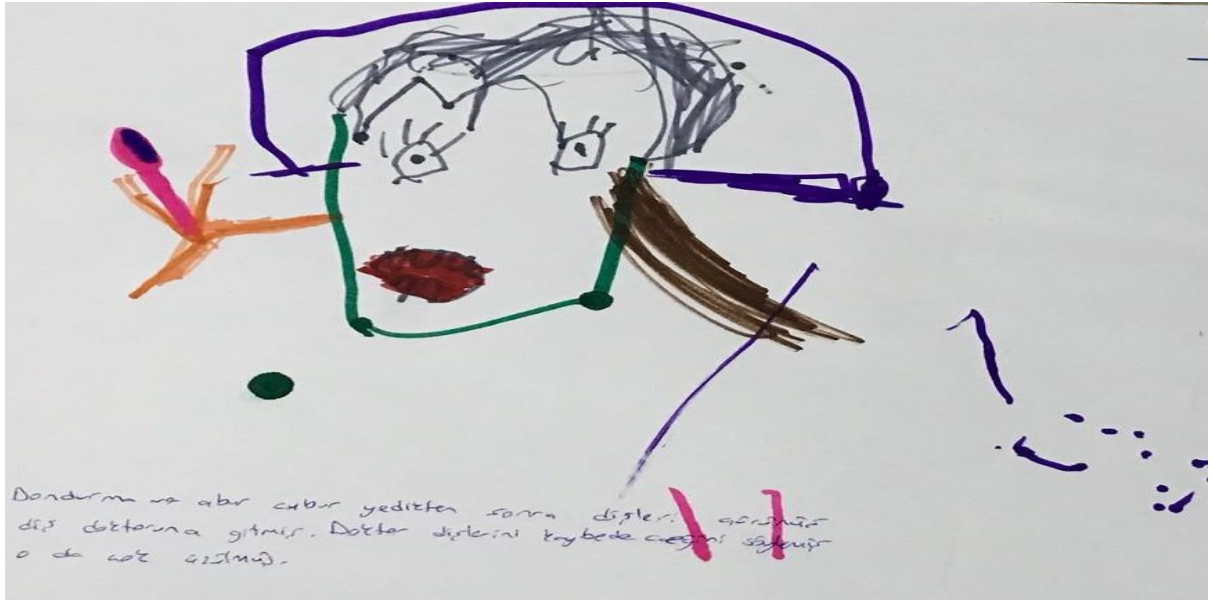
Ç11 Kodlu Çocuğun Sağlıklı Yiyeceklerin Ve Sütün Diş Sağlığını Etkilediğini Çizdiği Karikatür

[7] diş hem ağlıyor hem de çikolata yiyor. (Ç₁₅)

Resim 10.

Ç15 Kodlu Çocuğun Çikolata ve Abur Cuburların Diş Sağlığını Kötü Etkilediğini Çizdiği Karikatür

[8] Elinde çikolata olan diş ve sütçok güzel olmuşlar. (Ç₆)

Resim 11.

Ç18 Kodlu Çocuğun Sağlıklı Beslenmeye İlgili Çizdiği Karikatür

[9] çünkü sağlıklı şeyler içiyor. (Ç₇)

Tablo 5'de görüldüğü üzere, 20 katılımcıya gösterilen karikatürlerden anladıkları konular ve elde ettikleri bilgiler sorulmuştur. Yapılan görüşmeler sonucunda; sağlıklı-

sağlıksız beslenme ve problem çözme olmak üzere iki tema oluşturulmuştur. Sağlıklı-sağlıksız beslenme teması [dengeli beslenme (f=12) ve diş sağlığı (f=2)] ve problem çözme teması [etkin karar vermeyi destekleyen (f=4) ve neden- sonuç ilişkisi kurmaya yardımcı olan (f=2)] şeklinde alt temalardan oluşmaktadır. Buradan hareketle, çocukların sağlıklı- sağlıksız beslenme ile ilgili olan [örn.10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21] karikatürleri daha çok anladıkları ve bu konuda yorumlar yaptıkları, düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaştıkları söylenebilir.

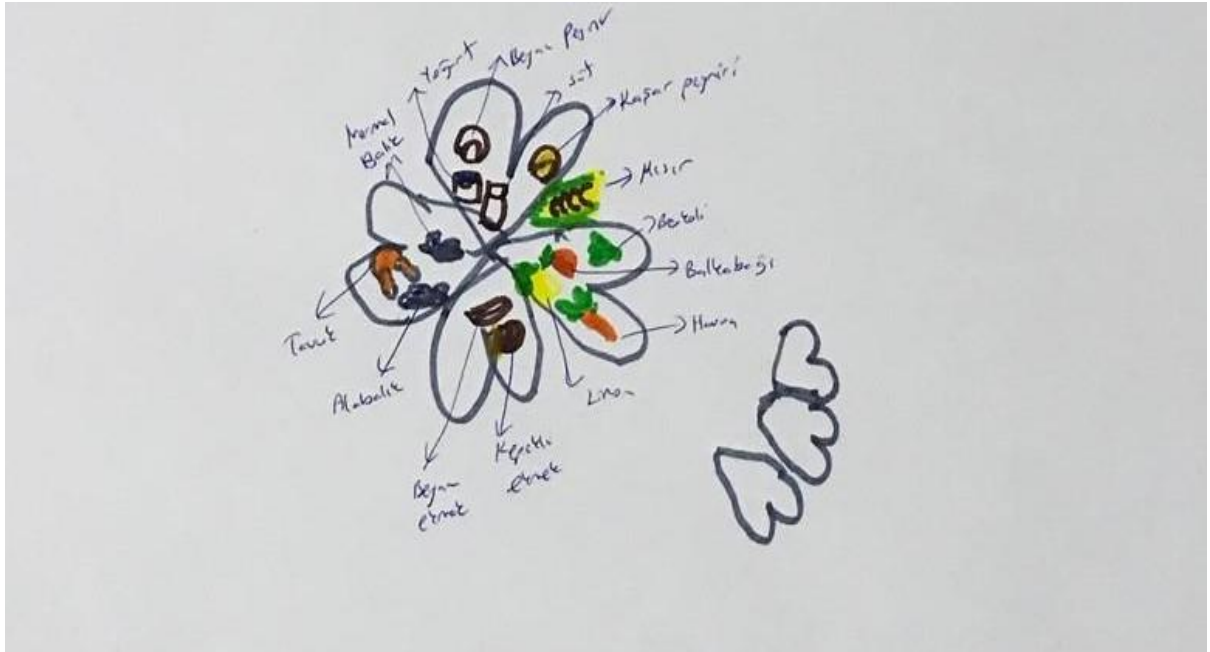
[10] Sağlıklı yiyecekleri yemeli,yememeliyiz. (Ç₁)

[11]ve sağlıksız yiyecekleri anladım. (Ç₉)

[12] Beslenme yoncasında öğrendim. (Ç₁₁)

Resim 12.

Ç₅ Kodlu Çocuğun Beslenme Yoncası İle İlgili Çizdiği Karikatür

[13] Sağlıklı ve yiyecekleri. (Ç₁₃)

Resim 13.

Ç₁₃ Kodlu Çocuğun Sağlıklı Ve Sağlıksız Yiyeceklerle İlgili Çizdiği Karikatür

[14] besin gruplarını öğrendim. (Ç₂₀)

Resim 14.

Ç₂₀ Kodlu Çocuğun Besinlerin Gruplarını Çizdiği Karikatür

[15] Sağlıklı beslenince sağlıklı olduğunu, abur cubur yiyince deanladım. (Ç₂)

Resim 15.

Ç₂ Kodlu Çocuğun Sağlıklı ve Sağlıksız Beslenmenin Sonucunu Çizdiği Karikatür

[16] sağlıklı yiyeceklerin neler olduğunu anladım. (Ç₄)

[17] Sağlıklı yiyecekler (Ç₆)

Resim 16.

Ç₆ Kodlu Çocuğun Sağlıklı Yiyecekleri Çizdiği Karikatür

[18] sağlıklı beslenmemizi anladım. (Ç₉)

Resim 17.

Ç₉ Kodlu Çocuğun Sağlıklı ve Sağlıksız Beslenme Sonucunda Olabilecek Durumları Çizdiği Karikatür

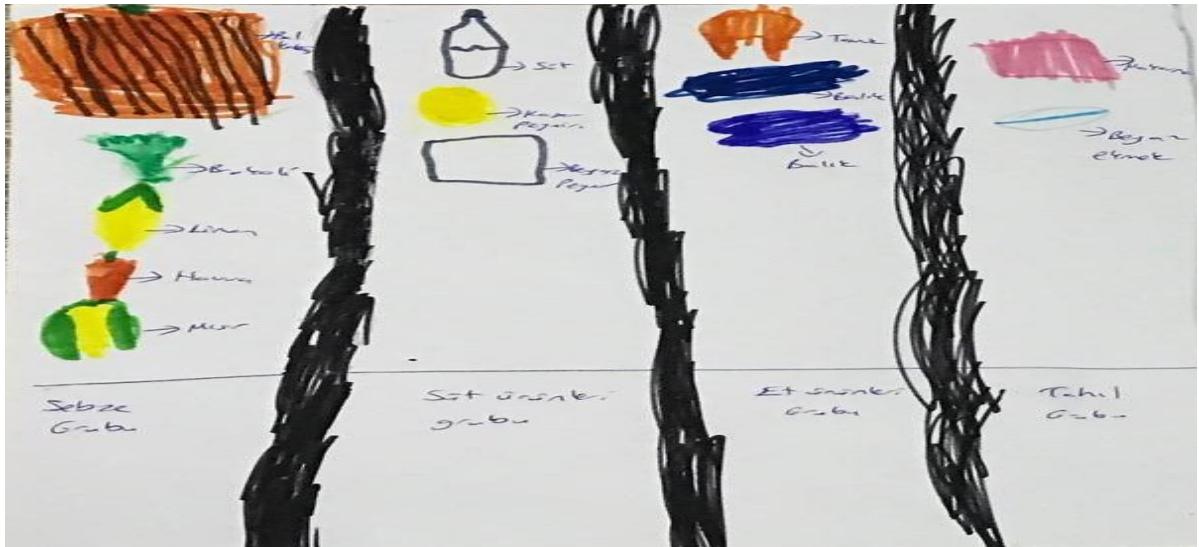

[19] hasta oluruz. (Ç₁₂)

[20] yeterince yemeliyiz. Yiyecek seçmemeliyiz. (Ç₁₄)

Resim 18.

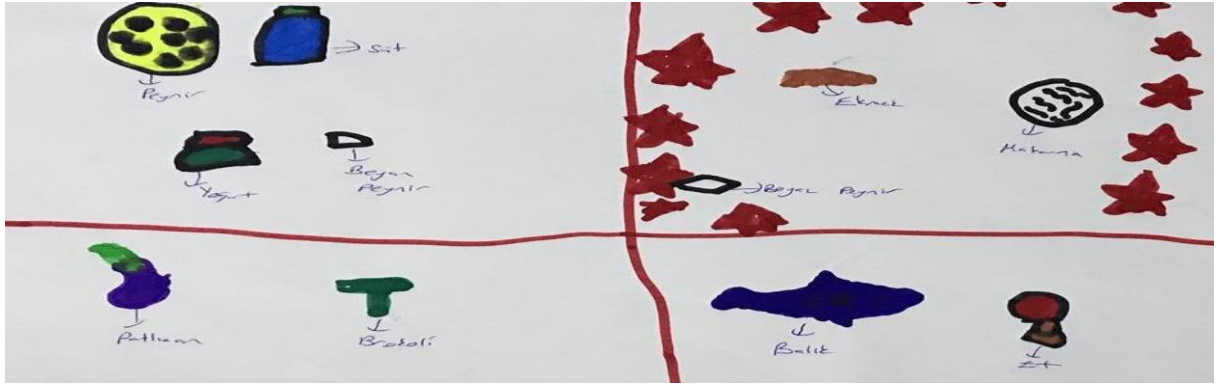
Ç₁₄ Kodlu Çocuğun Dengeli Beslenme İle İlgili Çizdiği Karikatür

[21] Süt, peynir, yumurta bizim olmamızı sağlar. (Ç₁₅)

Resim 19.

Ç15 Kodlu Çocuğun Süt, Peynir ve Yumurtanın Sağlığa Yararlı Olduğunu Çizdiği Karikatür

Tablo 5'de görüldüğü üzere, 20 katılımcıya anlatmak istedikleri karikatürler sorulmuştur. Yapılan görüşmeler sonucunda; eğlenceli ve yoruma dayalı karikatürler olmak üzere iki tema oluşturulmuştur.

Eğlenceli karikatür teması [çocuklara hitap eden ve onların dikkatini çeken karikatürlerde daha çok eğlendiği (f=12) ve karikatürlerde kullanılan mizahın komik olmasının yanı sıra çocukları düşünmeye sevk ettiği (f=4)] ve yoruma dayalı karikatür teması [çocukların karikatürlerdeki olayları birbiriyle bağlantılı olarak anlattıkları (f=3) ve olaylar hakkında tahmin yürüterek sonuca varmaya çalıştıkları (f=1)] şeklinde alt temalardan oluşmaktadır. Buradan hareketle, çocuklar onları güldüren, eğlendiren [örn. 22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33] karikatürleri daha çok anlatmak istedikleri söylenebilir.

[22] yararlı besinleri yemiş. (Ç₁₂)

Resim 20.

Ç12 Kodlu Çocuğun Sağlığa Faydalı Olan Yiyecekleri Çizdiği Karikatür

[23] Elinde süt kutusu tutan diş. Diş süt içmiş (Ç₁₅)

[24] Etrafında sağlıklı yiyecekler olan çocuk. ve sağlıklı olmuş. (Ç₁₈)

Resim 21.

Ç18 Kodlu Çocuğun Sağlıklı Beslenme Sonucunda Olabilecekleri Çizdiği Karikatür

[25] Diş sütü içiyor ve çok güçlü oluyor. (Ç₇)

[26] Dişlerin yediklerine göre kendilerini nasıl hissettikleri çok ilginçti. (Ç₂)

Resim 22.

Ç3 Kodlu Çocuğun Yenilen Yiyecekler Sonucunda Dişlerin Kendini Nasıl Hissettiğini Çizdiği Karikatür

[27] Elinde sütün olduğu dişDiş hem beyaz sağlıklı olmuş hem de güçlenmiş. (Ç₄)

[28] Çünkü en sevdiği yiyecekleri yiyecek. (Ç₁₁)

Resim 23.

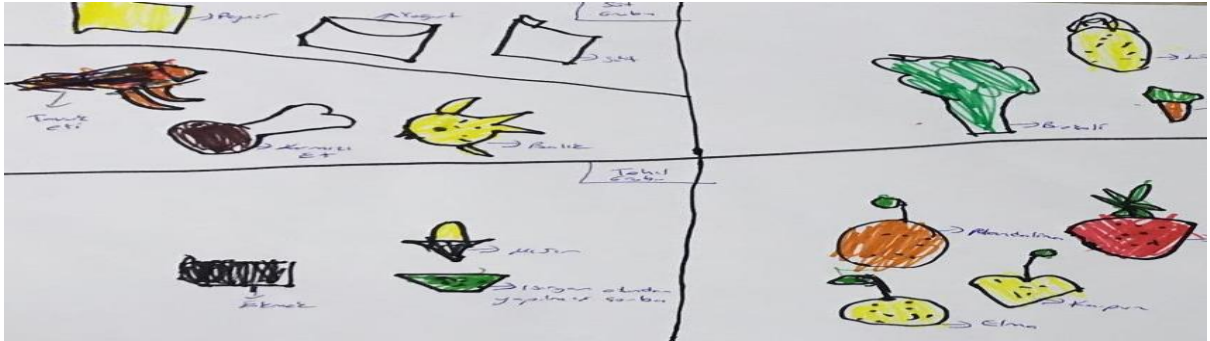
Ç17 Kodlu Çocuğun Sağlıklı Yiyecekleri Yiyen Çocuğun Mutlu Olduğunu Çizdiği Karikatür

[29] Her besin grubunun birbirinden farkı var. (Ç₁₉)

Resim 24.

Ç19 Kodlu Çocuğun Besin Gruplarının Birbirinden Farklı Olduğunu Çizdiği Karikatür

[30] Çarkıfelek çünkü hem diş sağlığı ile ilgili hem de beslenme ile ilgili bilgiler var. (Ç₉)

Resim 25.

Çarkıfelek Biçiminde Tasarlanan Karikatür

[31] Elinde süt kutusu olan diş ve çok sağlıklı, hem de güçlü. (Ç₁₃)

[32] Beslenme yoncası.bütün yiyecekler sağlıklı. (Ç₁₈)

Resim 26.

Ç₁₈ kodlu çocuğun beslenme yoncasındaki yiyeceklerin sağlıklı olduğunu çizdiği karikatür

[33] Hem sebze hem de et yemiş ve güçlü, sağlıklı bir çocuk olmuş. (Ç₈)

Resim 27.

Ç₈ Kodlu Çocuğun Sağlıklı ve Dengeli Beslenmeyi Çizdiği Karikatür

Çizilen karikatürlerde sağlıklı beslenmenin daha çok vurgulandığı ve sağlıksız beslenme durumunda ortaya çıkabilecek sorunlara değinildiği görülmüştür. Başka bir deyişle, karikatür çizimlerinde çocukların dengeli beslenme konusunu ön planda tuttuğu ve zararlı yiyeceklerin insan sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerine vurgu yaptığı söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmada, deney grubunun ön test-son test duygusal zekâ puanları arasında son test lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Karikatüre dayalı uygulamaların çocukların öğrenme ortamına yönelik dikkatlerini arttırdığı ve öğrenme ortamının eğlenceli olmasını sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda deney grubundaki çocuklar, sınıf içinde uygulanan karikatür etkinlikleriyle somutlaştıramadıkları kavramları kendilerine göre anlamlı hale getirip görselleştirmişlerdir. Böylelikle çocuklar yapılan etkinliklere istekli katılım göstermiş ve duygu-düşüncelerini bu ortamlarda rahat bir şekilde ifade etmiştir. İnel, Evrekli ve Balım'ın (2011) çalışması bu sonucu destekler niteliktedir. İnel, Evrekli ve Balım'a (2011) göre karikatür kullanımı çocukların ilgisini çekerek derse katılımı artırmaktadır. Bu katılım onların bilgiyi yapılandırması, çevreye karşı duyarlılıklarının artması ve herşeyden önemlisi kendilerine yönelik bakış açısının değişmesini sağlamaktadır (Topkaya, 2016). Çünkü çocuklar okul öncesinden başlayarak dünyayı somut olarak algılamaktadır. Çevreyle etkileşime girerek, sorular sorarak, nesnelere dokunarak, gözlem yaparak ve başkalarının davranışlarını model alarak dünyayı keşfetmektedir (Morris, Merrit, Fairclough, Birrell ve Howit, 2007). İşte karikatür, çocukların yaşadığı dünyayı keşfetmesi ve öğrenmesi sürecinde onlara yardımcı olan eğitici araçlardır (Keogh ve Naylor, 1999; Akengin ve İbrahimoglu, 2010; Atasoy ve Zoroğlu, 2014). Böylelikle bu araçların, okul öncesi eğitimde başlayarak her yaş grubunda kullanılması önerilmektedir. Örneğin Çetin (2012), Fen Bilimleri dersindeki çevre sorunlarıyla ilgili konuyu, karikatür uygulamalarıyla anlatıldığında, çocukların derse karşı ilgilerinin arttığını, olumlu tutum geliştirdiklerini ve çevreye karşı farkındalıklarının geliştiğini belirtmektedir. Kaya, Köse ve Konu'da (2016) benzer şekilde biyoloji dersinde karikatürlerin soyut olan kavramları somutlaştırdığını, karikatür uygulamalarıyla dersin daha anlamlı hale geldiğini açıklamaktadır Çocuk için anlamlı bilgi öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlamaktadır (Çakır ve Aydoğdu, 2016). Bu olumlu tutum Matematik gibi soyut konuların ve öğrenilmesi zor kazanımların yer aldığı derslerde daha etkili olduğu görülmektedir. Sexton, Gervasoni ve Bradenburg'a (2009) göre Matematik dersinde karikatürle yapılan çalışmalar, çocukların bu derse karşı ilgilerini arttırmaktadır. Çocukların derse karşı olumsuz tutumlarını azaltmaktadır. Soyut olan birçok kavram ve konu karikatür uygulamalarıyla somutlaşmaktadır.

Araştırmada, kontrol grubunun ön test-son test duygusal zekâ puanları arasında son test lehine anlamlı bir farklılık görülmektedir. Kontrol grubuna araştırmada mevcut eğitim programı çerçevesinde uygulamalar ve etkinlikler yapılmıştır. Bunun sonucunda araştırmada mevcut öğretim programında yer alan etkinliklerin, kontrol grubundaki çocukların duygusal zekâlarına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bilindiği üzere okul öncesi eğitim programı; çocuğun bütün gelişim özelliklerini dikkate alan, çocukların düzeyine göre esnetilebilen, farklı temaların kullanıldığı ve günlük yaşam deneyimlerinin kazanılmasına olanak sağlayan özellikler göstermektedir (Koç Akran ve Kocaman, 2018). Okul öncesi eğitim programı gelişim alanlarının desteklendiği ve öğretmenin rehber olduğu bir program olduğundan çocukların gelişimi de bu durumdan olumlu şekilde etkilenmektedir (MEB, 2013). Bunun yanında eğitim

programı, yapılan etkinliklerde aile desteğini önemsemektedir (Temiz, 2014). Çocukların öğrenme sürecinde yaptığı veya yapacağı etkinliklere ailenin de katılım göstermesi beklenmektedir. Bu durum çocukların motivasyon düzeylerine, empati becerilerine, iş birliği içerisinde çalışmasına olumlu katkılar sağlamaktadır (Bacanlı, 2007). Mevcut okul öncesi eğitim programı taşıdığı bu özelliklerden dolayı çocukların duygusal zekâları kullanmasına yardımcı olduğu söylenebilir.

Araştırmada, deney ve kontrol gruplarının son test duygusal zekâ puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı farklılık görülmektedir. Karikatüre dayalı uygulamaların yapıldığı deney grubundaki çocukların, mevcut eğitim programı uygulamalarına tabi tutulan çocuklara göre kendilerini daha iyi ifade ettikleri ve gördükleri karikatürler hakkında düşüncelerini yakın çevresine aktardıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların düşüncelerini rahat ifade etmeleri, başta duygusal zekâlarını olumlu etkilemektedir. Çünkü karikatür uygulamalarıyla çocuklar, öğrendikleri kavramlar arasında ilişkiler kurmakta ve çevreden gelen uyarıcıları rahat anlamlandırmaktadır (Seçgin, Yalvaç ve Çetin, 2010). Bazen de karikatürler çocukların olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurmalarına, karşılaştırma yapmalarına ve anlatılanları içselleştirmelerine yardımcı olmaktadır (Öztürk ve Özkan, 2016). Böyle bir öğrenme yoluyla aynı zamanda çocuklar, bilgilerini günlük yaşamla ilişkilendirmekte ve transfer etmektedir. Buda anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi olarak ifade edilmektedir (Taş, 2013; Katipoğlu, Eken ve Körbay, 2017). Anlamlı öğrenmenin gerçekleştiği bir süreçte çocuk duygusal zekâsını kullanmaktadır. Duygusal zekâsıyla çocuklar duygularını ve zihinsel becerilerini kullanmakta, onları kontrol etmektedir (Stoico ve Roco, 2013). Hayatın olumsuzluklarıyla değil, olumlu yönleriyle ilgilenmektedir (Barut, 2015). Hayata olumlu anlam yükleyen çocuklar hedeflerine hızlı ulaşmaktadır. Planlı ve programlı olarak yaşam boyu öğrenmesini gerçekleştirmektedir (Akkaya, 2011; Denham, Bassett ve Zinsser, 2012).

Karikatür uygulamalar çocukların dil gelişimine, problem çözme becerilerine, öğrenme stillerine katkı sağlamaktadır. Bu katkıyı farklı karikatür çeşitleriyle kazanmaktadır. Bunlar arasında çocukların en çok dikkat ettikleri karikatürler yazısız ve eğlenceli olanlardır. Çünkü okul öncesi dönemdeki çocukların temel dil becerileri arasında okuma ve yazma bulunmamaktadır. Çocuklar dinleme ve konuşma becerilerini öğrenme ortamında çok kullanmaktadır. Bu sebeple karikatüre dayalı uygulamalarda yazısız, eğlenceli, komik olan karikatürler onların dikkatini çekmektedir. Başka bir deyişle, karikatür uygulamaları ile çocuklar gösterilen sembollerini resim yoluyla algılamakta ve zihinlerinde oluşan algıyla gördükleri şekilde yorumlamaktadır (Tok ve Sevinç, 2010; Rai, Waskel, Saklle, Dixit ve Mahore, 2016). Düşünce ve yorumlarını başka insanlarla paylaşan çocuklar, bu şekilde sosyalleşmektedir (Çalışır, 2011). Sosyalleşme duygusal zekânın kullanılması ve geliştirilmesi için önemli bir faktör olarak görülmektedir. Çünkü sosyalleşen çocuklar, çoklu zekâ modelinde yer alan kişiler arası zekâsını etkili kullanmaktadır. Etkili bir iletişim süreciyle çevresindeki diğer bireylerin problemlerine çözüm getirebilmektedir. Olayları eleştirmekte, empati kurmakta ve farklı düşüncelerle olaylara bakış açısı kazandırmaktadır (Morris vd., 2007). Başka bir deyişle, çocuk ilk doğduğunda sosyalleşmemiş durumda olduğu için geçirdiği

deneyimler sonucunda sosyalleşmeye başlayarak çevresiyle iletişime geçmeye çalışmaktadır (Akkaya, 2011). Çocuklar, sosyalleşmeye başladıkça kendi kültürünü ve kendi kültürüne uyum sağlayarak ait olduğu sosyal grubun kurallarını da öğrenmektedir (Habib ve Soliman, 2015). Sosyalleşme sürecinde çocuklar birbirleriyle duygu alışverişinde de buldukları için aralarındaki sosyal bağlar da güçlenmektedir (Ekinci Vural, 2006). Bu bağlar sayesinde karşılaştığı problemlere ani çözümler üretmektedir. Bazen de yakın çevresinden destek alarak iş birliği içerisinde çalışmaktadır. Teknoloji ve bilginin hızla geliştiği çağda üretken, duygularını yönetebilen ve iş birliği içerisinde çalışabilen bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür bireylerin yetişmesi ise formal olarak okul öncesi eğitimle başlamaktadır. Okul öncesinde verilen eğitimler çocukların daha sonraki eğitimlerin temellerini oluşturmaktadır (Arslan ve Güven, 2015; Gürsoy, 2016).

Sonuç olarak karikatüre dayalı uygulamalar, çocuklarda öz değerlendirme, iletişim, problem çözme, empati gibi becerilerin gelişmesini sağlamaktadır. Bu becerilerle çocuklar öze dönük zekâlarını kullanarak performanslarını keşfetmekte ve başarılı-başarısız olduğu yönlerini görmektedir. Aynı zamanda karikatüre dayalı uygulamalarla çocuklar, hayal dünyalarını kullanarak yaratıcı ürünler ve düşünceler ortaya koymaktadır. Böylelikle, görsel bir öğrenme süreci ile çocukların mizah anlayışı gelişmektedir. Bütün bu beceriler ve öğrenme yolları okul öncesi dönemdeki çocukların duygusal zekâlarını olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Öğretmenler, çocukların duygusal zekâlarını ve iletişim becerilerini geliştirecek görsel ve eğitici materyallere öğrenme ortamlarında daha fazla yer verebilir.
- Karikatüre dayalı etkinliklerin farklı gelişim alanlarına etkisi araştırılabilir.
- Karikatüre dayalı uygulamaların farklı öğretim kademelerinde eğitim gören öğrencilerin duygusal zekâları üzerindeki etkileri araştırılabilir.
- Karikatüre dayalı uygulamaların öğrencilerde ne tür beceriler geliştirdiği üzerinde karma çalışmalar yapılabilir.

Kaynaklar

- Alkış Küçükaydın, M. (2019). The effect of concept cartoons used in science education to achievement: Meta-analysis study. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 20 (1), 220-233. DOI: 10.17679/inuefd.434352
- Altunbaş, T. & Özabacı N. (2019). Bir duygusal zekâ programının ilköğrencilerinin duygusal zekâ, atılgan, saldırgan ve çekingen davranışlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(54), 688-659.
- Akengin, H. & İbrahimoğlu, Z. (2010). Sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarısına ve derse ilişkin görüşlerine etkisi. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 1-19.
- Akkaya, A. (2011). *Karikatürlerle dilbilgisi öğretimi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Alkan, G. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde kavram karikatürlerinin öğrenci başarısına etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Altunbaş, T. (2018). *Duygusal zekâ programının öğrencilerin duygusal zekâ, atılgan, saldırgan ve çekingen davranışlarına etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Arslan, M. & Güven, Y. (2015). *Duygusal zekâ eğitiminin öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerine etkisi*. *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives*, 3 (1), 13-26.
- Aydoğdu, Ü.R., Karamustafaoğlu, O. & Bülbül, M. Ş. (2017). *Akademik araştırmalarda araştırma yöntemleri ile örneklem ilişkisi: doğrulayıcı doküman analizi örneği*. *Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 556-565.
- Atasoy, Ş., Tekbiyık, A. & Gülay, A. (2013). Beşinci sınıf öğrencilerinin ses kavramını anlamaları üzerine karikatürlerinin etkisi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, Sayı 1, 176-196
- Atasoy, Ş. & Zoroğlu M.A. (2004). *Okul öncesi dönemdeki çocuklara yönelik kavram karikatürlerinin geliştirilmesi ve uygulanması*. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 8 (2), 38-70.
- Avcı, Ö. (2017). *Duygusal zekâ ve iletişim*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Bacanlı, H. (2007). *Türkiye’de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi temel sorunlar ve çözüm önerileri*. Ankara: Türk Eğitim Derneği
- Baltaş, Z. (2005). *İnsanın dünyasını aydınlatan ve işine yansıyan ışık, duygusal zekâ*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Barut, Y. (2015). *Duygusal zekâ ve iletişim becerileri ilişkisi: örgüt kültürünün aracı rolü (izmir bozyaka eğitim araştırma hastanesi ve kent hastanesinde görevli sağlık çalışanları örneği)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Başkale, H. (2016). *Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi*. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28. <http://www.deuhyoedergi.org>
- Baynazoğlu, P. (2019). *Kavram karikatürü kullanılan öğrenme ortamında öğrencilerin argümantasyon düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (25.Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri, beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*, (Çev. Ed. Bütün M. ve Demir, S. B). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Cooper, R. K., & Sawaf, A. (2000). *Liderlikte duygusal zekâ*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Çakır, A. & Aydoğdu, B. (2016). *Çevre sorunları konusunun öğretiminde karikatür kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına ve çevreye yönelik tutumlarına etkisi*. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (14), 102-116
- Çalışır, F. (2011). *Hayat bilgisi dersinde karikatürlerle öğretimin öğrenci başarısına etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çelik, B. (2014). *Dokuzuncu sınıf bilgi ve iletişim teknolojisi dersinde mizah ve kavram karikatürü*

- kullanımının öğrenci başarısı, tutumu, kaygısı ve kalıcılığa etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çetin, E. (2012). *Karikatürler ile zenginleştirilmiş fen ve teknoloji dersinin öğrenci başarısı ve tutumları üzerine etkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Çetin, N. (2019). *Beş-altı yaş okul öncesi eğitimi alan çocukların sosyal-duygusal uyumu, anne babaların evlilik doyumu ve ego durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Çetinkaya, T. (2017). *Duygusal zekâ yeteneğinin ilk ve ortaokul yöneticilerinin başarı düzeyleri üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir uygulama (Akçaaabat Örneği).* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Dağ, A. & Sarı İ. (2019). Duygusal zekâ ve sporcularda duygusal zekâ kullanımı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(1): 200-183.
- Denham, S. A., Bassett, H.H.&Zinsser, K. (2012). Çocukların duygusal becerilerini geliştirenler olarak okul öncesi öğretmenleri (Early Childhood Teachers as Socializers of Young Children's Emotional Competence). *Early Childhood Education Journal*, 40, 137-143.
- Ekinci Vural. D. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duygusal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Erdağ, S. (2011). *İlköğretim 5. Sınıf Matematik Dersinde KavramKarikatürleri İle Destekli Matematik Öğretiminin, Ondalık Kesirler Konusundaki Akademik Başarıya ve Kalıcılığa Etkisi,* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Fındık Dönmez, A. (2013). *İlköğretim 7.sınıf öğrencilerinin türkçe öğretiminde okuduğunu anlama ve yazma becerilerinin gelişmesinde karikatürün etkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Glesne, C. (2011). *Nitel araştırmaya giriş.* (Çeviri: Ersoy, A. ve Yalçınoğlu, P.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Goleman, D. (1995). *Duygusal zekâ neden IQ'dan daha önemlidir?* (Emotional Intelligence Why It Can Matter More Than IQ?). New York: Tontem Books.
- Gürsoy, E. (2016). *Duygusal zekâ eğitim programının ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin duygusal zekâ, empatik beceri ve davranış problemleri üzerine etkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Habib, K. & Soliman, T. (2015). *Karikatürlerin çocukların değişen zihinsel cevap ve davranışlara etkisi (cartoons' effect in changing children mental response and behavior).* *Open Journal of Social Sciences*, 3, 248-264.
- İnel, D.& Balım, A.G. (2011). Kavram karikatürleri destekli probleme dayalı öğrenme yönteminin ilköğretim 6.sınıf öğrencilerinin fen öğrenmeye yönelik motivasyonlarına etkisi, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 169-188.
- Kandır, A. & Alpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi. *Aile ve Toplum*, 4(14) Nisan-Mayıs-Haziran 2008 ISSN: 1303-0256.
- Karaca, Z., Kuzu, O. & Çalışkan, N. (2020). Çokgenler konusunun öğretiminde kavram karikatürü kullanımının akademik başarıya etkisi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 110-125
- Karakuş, S. (2019). *Fen bilimleri dersinde kavram karikatürü kullanımının 7.sınıf öğrencilerinin kütle-ağırlık konusundaki kavram yanlışlarına etkisi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Katipoğlu, M., Eken, Z. &Körcay, M. (2017). Matematik öğretiminde eğlence ve mizah içeren karikatürlerin kullanılmasının öğrencilerin matematik başarısına ve matematik kaygısına etkisi. *International Journal of Education, Science and Technology*, 3(1),32-45
- Kaya, E., Köse, Ö. & Konu, M. (2016). Karikatür destekli öğretimin öğrenci başarısına etkisi: bitkiler âlemi. *Ekev Akademi Dergisi*, 67, 109-120.
- Keogh, B. &Naylor, S. (1999). Concept cartoons, teaching and learning in sciencean evaluation. *International Journal of Science Education*, 21 (4), 431-446.
- Koçak, R.& İçmenoğlu, E. (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin

- yaşam doyumlarını yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2012, 4 (37), 73-85.
- Koç Akran, S. & Kocaman, İ. (2018). Karikatüre dayalı öğrenme- öğretme modelinin okul öncesi öğrencilerin konuşma ve dinleme becerilerine etkisi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9 (2), 105-122.
- Köprülü, O., Turhan, M., & Helvacı, İ. (2018). Öğretim elemanları ve öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ve sınıf yönetimi becerileri açısından karşılaştırılması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 71, 419-426.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara
- Morris, M., Merritt, M., Fairclough S., Birrell, N., & Howit, C. (2007). Trialling concept cartoons in early childhood teaching and learning of science. *Teaching Science*, 53(2), 42-45.
- Özyılmaz Akamca, G. (2008). *İlköğretimde analogiler, kavram karikatürleri ve tahmin-gözlem-açıklama teknikleriyle desteklenmiş fen ve teknoloji eğitiminin öğrenme ürünlerine etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, T. & Özkan, Z.S. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarının eğitimde karikatür kullanımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 6, 217-234
- Pektane Gülmez, A., Gültekin Akduman, G. & Gündüz, A. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin duygusal zekâ düzeyleri ile çocuklarının akran zorbalığı düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(64):605-611.
- Pınarcık, Ö., Salı, G. & Altındış, M. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının duygusal zekaları ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*. 2016; 4(1): 44-34.
- Rai, S., Waskel, B., Saklle, S., Dixit, S. & Mahore, R. (2016). Çizgi filmlerinin çocuklardaki davranışsal ve iletişimsel değişikliklere etkisi (effects of cartoon programs on behavioral, habitual and communicative changes in children). *International Journal of Community Medicine and Public Health*, 3(6), 1375-1378.
- Sancar, M & Koparan, T. (2019). Ortaokul öğrencilerinin çokgenler konusundaki kavram yanlışlarının giderilmesinde kavram karikatürlerinin etkisinin incelenmesi. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 7 (2019), 101-122.
- Seçgin, F., Yalvaç, G. & Çetin T. (2010). *İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin karikatürler aracılığıyla çevre sorunlarına ilişkin algıları*. International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 11-13 Ekim, Antalya
- Sexton, M., Gervasoni, A. & Brandenburg, R. (2009). Using a concept cartoon to gain insight into children's calculation strategies. *Australian Primary Mathematics Classroom*, 14(4), 24-28.
- Sevgili Koçak, S. (2020). *Üstün yetenekli çocukların sosyal duygusal gelişimlerine yönelik geliştirilen psiko-eğitim programının etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sidekli, S., Er, H., Yavaşer, R. & Aydın, E. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde alternatif bir yöntem: karikatür. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2, 151-163.
- Stoico, A. M. & Roco, M. (2013). Duygusal zekânın çocukların gelişimindeki rolü (the role of emotional intelligence in children development). *Social and Behavioral Sciences*, 78, 150-4.
- Tashakkori, A. & Teddlie, C. (1998). *Mixed methodology: combining quantitative and qualitative approaches*. London: Sage Publishing House
- Taş, M. (2013). Karikatür destekli fen öğretimine ilişkin bir araştırma: ilköğretim 6.sınıf yaşamımızdaki elektrik ünitesi örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2), 473-500
- Temiz, G. (2014). *Anne-çocuk iletişim becerileri eğitiminin çocukların duyguları tanıma ve ifade etme becerilerine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Topkaya, Y. (2016). Doğal çevreye duyarlılık değerinin aktarılmasında kavram karikatürleri ile eğitici çizgi romanların etkililiğinin karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(34), 259-272.
- Ulutaş, İ. & Macun, B. (2016). Okulöncesi çocuklarının duygusal zekâsını desteklemede öğretmenin rolü. *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, (Prof. Dr. Kamil Veli Nerimanoğlu Armağanı) 11(14) 951-964.
- Yaman, H. (2010). Bir Öğretim Aracı Olarak Karikatür: Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Bir

- Araştırma". Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri / Educational Sciences: Theory & Practice, 10(2), 1215-1242.
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yazarlar

İnci KOCAMAN GELİR Okul Öncesi Öğretmeni, Siirt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programından mezun oldu. Çalışma alanları Okul Öncesi Eğitim Programları ve Karikatüre dayalı öğrenmedir.

Sevda KOÇ AKRAN, Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde görev yapmaktadır. Çalışma alanları arasında öğretmen yetiştirme, program geliştirme, çağdaş eğitim modelleri ve ölçme ve değerlendirme konuları yer almaktadır.

İletişim

Siirt, Türkiye,

E-mail: inci_tanesi@hotmail.com

Doç.Dr. Sevda KOÇ AKRAN, Siirt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimler Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı, Siirt, Türkiye,

E-mail: sevdakc@gmail.com